

POKOJNINSKA REFORMA

Pregled in analiza sistema pokojninskega in invalidskega sistema ter potrebni ukrepi za njegovo modernizacijo

*Peter Pogačar
generalni direktor direktorata za delovna razmerja in pravice iz dela
pri MDDSZ*

RAZLOGI ZA MODERNIZACIJO

- - zagotovitev dolgoročne finančne vzdržnosti pokojninskega sistema
- - zapleten in nepregleden pokojninski sistem
- - premajhna odvisnost višine pokojnin od vplačanih prispevkov
- - primerne in dostojne pokojnine
- - nobene spremembe od l. 2000 (razen valorizacije)

STRUKTURA DOKUMENTA

- UVOD
- SPLOŠNI IN SPECIFIČNI CILJI
(navedba ukrepov, s katerimi se dosega cilj)
- UKREPI ZA DOSEGO TEH CILJEV

MODERNIZACIJA VELJAVNEGA
POKOJNINSKEGA SISTEMA (2011-2025)
VZPOSTAVITEV NOVEGA POKOJNINSKEGA
SISTEMA (2015-...)

CILJI

1. Finančna vzdržnost pokojninskega sistema

- staranje prebivalstva → porast izdatkov za pokojnine ter zdravstveno in socialno varstvo; zmanjšanje števila delovno sposobnega prebivalstva na trgu dela...
- ob nespremenjeni ureditvi → izdatki iz BDP za pokojnine se bodo do leta 2020 povečali za 0,93 (11,1%), do l. 2020 za 2,18, do leta 2050 pa celo na 18,2 % BDP)
- gospodarska kriza → izpad prispevkov; usklajevanje pokojnin (neustrezna formula), nobene rezerve

ukrepi: - sprememba sistema valorizacije

- vzpostavitev rezervnega demografskega sklada

CILJI

2. Dostojne in primerne pokojnine

- upokojencem zagotavljati ustrezno socialno varnost javni pokojninski sistem (I. steber) – DOSTOJNA POKOJNINA
- ohranitev družbenega položaja tudi v času uživanja pravic iz pokojninskega zavarovanja pravice iz ostalih stebrov pokojninskega sistema (II. in III. steber) – PRIMERNA POKOJNINA

ukrepi: - modernizacija veljavnega obveznega zavarovanja
- vzpostavitev učinkovitega dodatnega pokojninskega zavarovanja
- zagotovitev višjega števila vključenih in višje vplačane premije

SPECIFIČNI CILJI

3. Povečanje deleža aktivnih zavarovancev - zvišanje dejanske upokojitvene starosti

- delovna aktivnost v 55-64 let je med najnižjimi v EU
- razmerje št. zav./št. upok pada (1990 – 2,3; 2008 – 1,7)
- Dej. upok. starost od 2000 – Ž 21 1 m; M 11 7 m
- Doba prejemanja pokojnine od 2000 – Ž 3 1 9 m; M 11 7 m

ukrepi: - zakonsko povišanje polne in minimalne starosti
- izenačitev pogojev za pridobitev pravic žensk in moških ;
- povečanje spodbud za daljše ostajanje v zaposlitvi;
- črtanje časovnih bonusov
- delna upokojitev (kombinacija dela in upokojitve).

SPECIFIČNI CILJI

4. Vzpostavitev načela odvisnosti med vplačili in izplačili v sistemu pokojninskega zavarovanja

- podaljšanje obdobja za izračun pokojninske osnove;
- širitev zavarovalnih podlag in možnosti prostovoljne vključitve v obvezno zavarovanje

5. Ohranitev solidarnosti v pokojninskem sistemu

- (načelo redistribucije in načelo solidarnosti: vertikalna in horizontalna)
- - limitiranje osnove za odmero in podaljšanje obdobja
- - točkovni sistem, NDC sistem

SPECIFIČNI CILJI

6. Preglednost sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja

- izločitev pravic, ki imajo naravo socialnega transferja
- izločitev invalidskega zavarovanja
- odpravo najvišje pokojninske osnove (redistribucija znotraj točkovnega sistema in zero pillar znotraj NDC)
- uvedba bruto pokojnin

➤ **Informiranost posameznika** – zavarovancu omogočiti:

- seznanitev z višino (do tedaj) vplačanih sredstev,
- informiranost o višini prejemkov, ki jih lahko pričakuje iz tega naslova po upokojitvi

PREDLOG REŠITEV ZA URESNIČITEV CILJEV

1. Modernizacija veljavnega sistema

- začne veljati 1. januarja 2011
- ukrepi za zasledovanje specifičnih ciljev (povečanje deleža aktivnih zavarovancev, večja odvisnost med višino vplačil in prejemkov, preglednost sistema ter vzpostavitev učinkovitega dodatnega pokojninskega zavarovanja)

2. Vzpostavitev novega sistema

- začne veljati 1. januarja 2015
- vključijo se vsi zavarovanci, ki so na ta dan mlajši od 55 let (rojeni od 1960 dalje)
- uveljavitev tristebnega sistema z NDC

MODERNIZACIJA VELJAVNEGA SISTEMA DVIIG DEJANSKE UPOKOJITVENE STAROSTI

zakonsko povišanje polne in minimalne starosti

- ~ postopnost pri spreminjanju pogojev (posebej za ženske in moške, ker so vstopni pogoji različni)
- ~ dvig polne starosti na 65 let za oba spola
(sedaj m 63 let, ženske 61 let – po izteku preh obdobja)
- ~ dvig minimalne starosti na 60 let za oba spola
(sedaj 58 let – po izteku preh obdobja)
- ~ pogoji za upokojitev po koncu prehodnega obdobja (2020):
 - 65 let starosti za oba spola – polna starost
 - 60 let starosti in 38 let (ž) in 40 let (m) pok dobe
predčasna upokojitev
 - 65 let starosti in minimalno 15 let zavarovalne dobe,

MODERNIZACIJA VELJAVNEGA SISTEMA BONUS MALUS

upokojitev pred polno starostjo (65 let) - predčasna
upokojitev - posledica trajni odbitki - malusi,

POSTOPNO

**upokojitev po polni starosti (65 let) - trajni pribitki
(bonusi);**

~ **malus** – zmanjšanje pokojnine za 0,3% na mesec za
upokojitev

pred dopolnitvijo polne starosti (max. $5 \times 12 \times 0,3 = 18$);

~ **bonus** – povečanje pokojnine za 0,3% na mesec za
upokojitev po

dopolnitvi polne starosti (max. $5 \times 12 \times 0,3 = 18$);

dodatni bonus za pokojninsko dobo - višje vrednotenje
posameznega leta (2% namesto 1,5%) za obdobje po
dopoljnjeni pok dobi 38 let (ž) in 40 let (m) in do dopolnjene
polne starosti,

MODERNIZACIJA VELJAVNEGA SISTEMA ODPRAVA ČASOVNIH BONUSOV

- odprava časovnih bonusov

- ukine se dodana doba (študij, brezposelnost, voj.rok)
- znižanje upokojitvene starosti zaradi otrok

- vzpostavitev znižanja polne starosti

- za obdobje dela pred 18 letom za oba spola (sedaj samo ženske od minimalne starosti)

VARIANTA: za obdobje dela pred 20 letom

MODERNIZACIJA VELJAVNEGA SISTEMA OSTALI UKREPI

- razširitev podlag za obračun in limitiranje prispevkov
- podaljšanje obdobja za odmero pokojnine (18 - POSTOPNO – 35 – po 2 leti od 2011 naprej)
- vzpostavitev večje fleksibilnosti delne upokojitve
- prilagoditev sistema valorizacije pokojnin
 - ~ švicarska formula - rast plač (50%) in inflacija (50%)
- izločitev čistih socialnih transferjev
- vzpostavitev sistema bruto pokojnin
- modernizacija invalidskega zavarovanja
- odmera pokojnine na podlagi točkovnega sistema

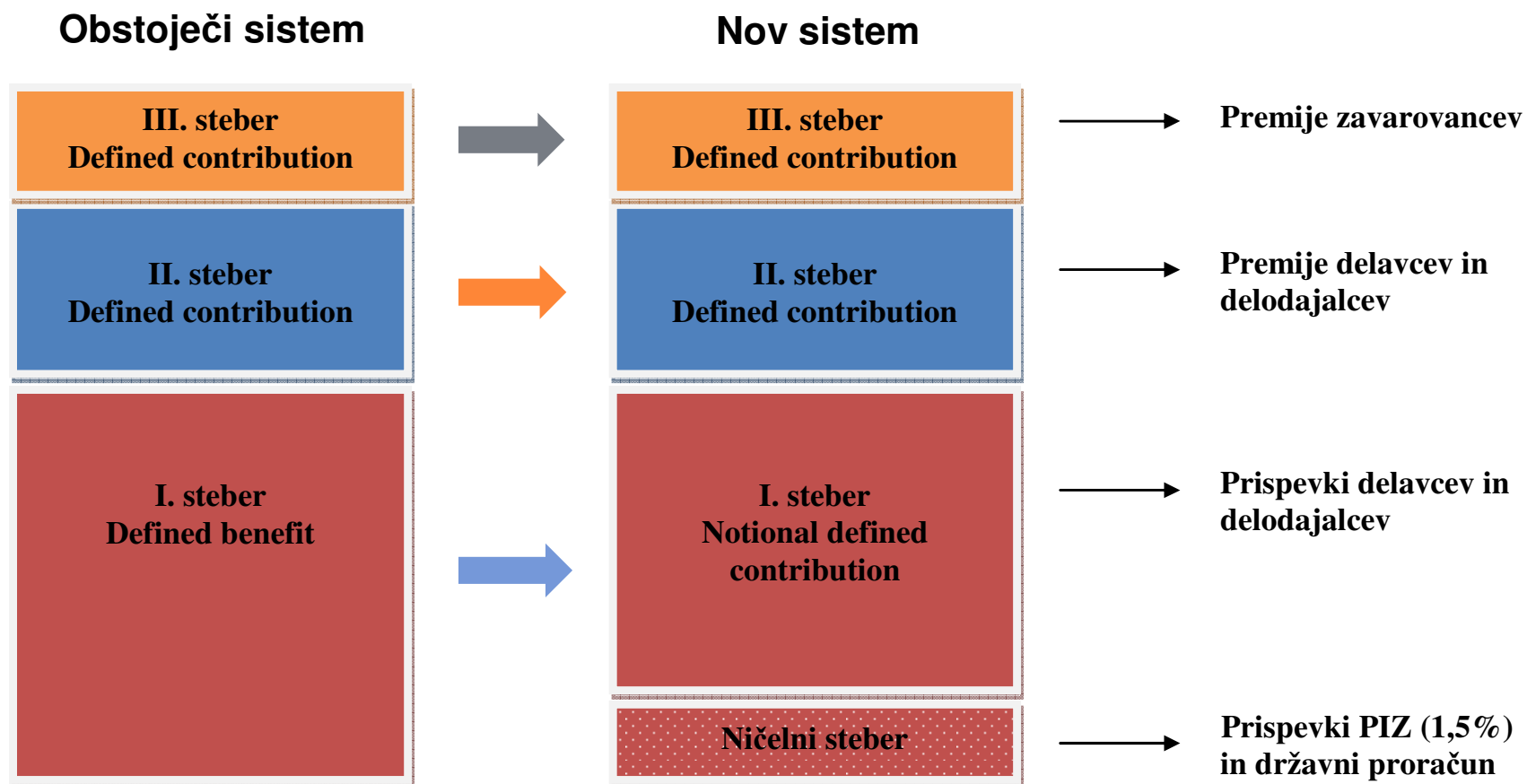

VZPOSTAVITEV NOVEGA SISTEMA

- 1. januarja 2015 v Sloveniji začne veljati nov pokojninski sistem, v katerega se vključijo vsi zavarovanci, ki so rojeni leta 1960 ali kasneje oziroma, ki so na dan 1. januar 2015 stari manj kot 55 let.
- sistem pokojninskega in invalidskega zavarovanja v RS, ki bo uveljavljen 2011, bo temeljil na principu večstebnega sistema in sicer:
 - ničelni steber (zero pillar)
 - I. steber (first pillar)
 - II. steber (second pillar)
 - III. steber (third pillar)

2. VZPOSTAVITEV NOVEGA SISTEMA

VZPOSTAVITEV NOVEGA SISTEMA

➤ OHRANI SE SPROTNO PLAČEVANJE POKOJNIN IZ POBRANIH PRISPEVKOV TRENUTNIH ZAVAROVANCEV

- - preoblikovanje veljavnega dokladnega sistema iz sistema »defined benefit« v sistem »notional defined contribution«
- - uvesti močan redistributivni element (**zero pillar**), ki vsakomur zagotavlja **univerzalen dohodek** in ki bi bil vezan na vstopno starost 65 let oziroma morebitno kasnejšo upokožitev

- ohranitev solidarnosti (le preprečevanje revščine)
- - vzpostavitev navideznih individualnih računov (aktuarsko)

MODERNIZACIJA VELJAVNEGA SISTEMA

2. Spremembe v **obveznem dodatnem pokojninskem zavarovanju**

- vzpostavitev poklicne pokojninske sheme – sanacija
- enotna prispevna stopnja
- učinkovit postopek določitve oziroma ukinitve delovnih mest na katerih je obvezna vključitev v dodatno pokojninsko zavarovanje
- spremembe glede višine in odmere poklicne pokojnine

(DC – višina odvisna le od višine zbranih sredstev na osebni računu člana ob uveljavitvi pravice do poklicne pokojnine)

DODATNO POKOJNINSKO ZAVAROVANJE

Shema trenutne ureditev

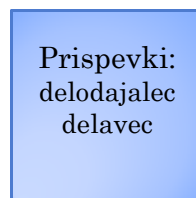
- Dve različni obliki dodatnega pokojninskega zavarovanja:

OBVEZNO

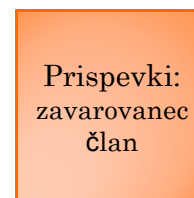

PROSTOVOLJNO

kolektivno

individualno

Trenutno stanje na trgu

IZVAJALCI

- *12 izvajalcev dodatnega pokojninskega zavarovanja in sicer:*
- *vzajemni pokojninski skladi: 5 odprtih*
1 zaprti za javne uslužbence
- *pokojninske družbe: 3*
- *zavarovalnice: 3*

- 2009: 522.220 zavarovancev PDPZ - **58,36%** zavarovancev obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja
 - **Kolektivno zavarovanje:** 495.253 (**94,8%**)
 - **Individualno zavarovanje:** 26.967 (**5,2%**)

- **Število delodajalcev**, ki vplačujejo premije: 5.861
 - **Pokojninske družbe in zavarovalnice:** 5244
 - **Vzajemni pokojninski skladi:** 617

- Povprečna mesečna premija
 - **Zavarovalnice** (bruto premija) **32,84 EUR**
 - **Pokojninske družbe** (bruto premija) **39,08 EUR**
 - **Vzajemni skladi** (čista premija) **35,94 EUR**

CILJ 1: Vzpostavitev preglednega in učinkovitega sistema

a) *Opredelitev pojma skladno z MSRP 4*

V novem sistemu se prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanja ločuje na:

- »varčevalni«*
- in »zavarovalni« del.*

Z jasnejšo ločitvijo varčevalnega in zavarovalnega dela, se natančneje določi vsebina posameznih obdobj (aktivno – varčevanje in pasivno – črpanje sredstev), izločiti bi bilo potrebno tudi dodatno družinsko in dodatno invalidsko zavarovanje.

b) *Jasna ločitev kolektivnega in individualnega “varčevanja”*

Vzpostavitev več-stebnega sistema zahteva jasnejšo določitev namena posameznega stebra.

II. steber – poklicno pokojninsko “varčevanje” (zavarovanje); zagotavlja delodajalec;

III. steber – individualne oblike “varčevanja” (zavarovanje); posameznik.

c) Poenotenje izvajalcev dodatnega pokojninskega “varčevanja”

Vzpostavitev enotnega produkta dodatnega pokojninskega varčevanja, s čimer se zagotovi:

- preglednejše delovanje;*
- učinkovit nadzor;*
- medsebojna primerljivost doseženih rezultatov.*

KROVNI VZAJEMNI “POKOJNINSKI” SKLAD

Vezava na Zakon o investicijskih skladih in družbah za upravljanje.

“Krovni sklad je v skladu z veljavno zakonodajo vzajemni sklad, sestavljen iz dveh ali več pod-skladov, ki so oblikovani kot ločeno premoženje.”

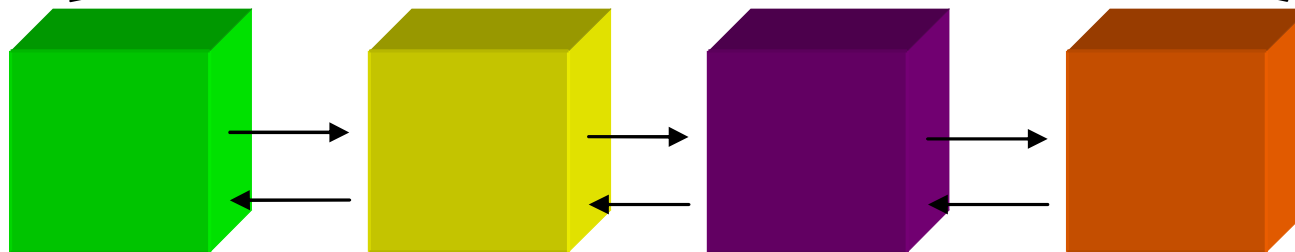
Možnost izbire med različnimi naložbenimi politikami, eden izmed pod-skladov ostaja pod-sklad z minimalno zajamčeno donosnostjo, ki je tudi “default” sklad.

Upravljavci krovnega VPS ostajajo nespremenjeni:

- banke,*
- zavarovalnice,*
- pokojninske družbe.*

Krovni vzajemni
pokojninski sklad

Podskladi z različnimi naložbenimi
politikami – eden z min. zjamčeno
donosnostjo

d) Vzpostavitev “prave” narave pokojninskega načrta ter medsebojna ureditev pravic izvajalca, delodajalca in delojemalcev oz. članov

- pokojninski načrt temeljni akt s katerim se urejajo temeljne značilnosti varčevanja (kolektivno/individualno, pogoje za vključitev, zavezanec za plačilo, pogoji za pridobitev pravic, ipd.);*
- pokojninski načrt se oblikuje na podlagi kolektivne pogodbe oz. pogodbe o oblikovanju pokojninskega načrta;*
- zakon natančneje določi bistvene sestavine pogodbe o oblikovanju pokojninskega načrta;*
- obvezna sklenitev pogodbe o financiranju med delodajalcem in izvajalcem (obvezno obveščanje članov in predstavnikov delavcev v primeru neplačevanja dogovorjenih vplačil).*

e) Pravice iz prostovoljnega dodatnega pokojninskega varčevanja

- dodatna starostna pokojnina;*
- predčasna dodatna starostna pokojnina (kjer določa PN);*

Dodatne družinske in dodatne invalidske pokojnine NI VEČ!

Pogoji za pridobitev pravice:

- uveljavitev pravice do pokojnine po PIZ*
- zadostna sredstva za izplačevanje rente.*

Okrepiti pomen predčasne dodatne starostne pokojnine!

Posameznik se sam izbira med ponudniki rent na trgu.

Omejitev enkratnega izplačila sredstev v primeru kolektivnega varčevanja.

CILJ 2: POVEČANJE VKLJUČENOSTI IN ZVIŠANJE DONOSNOSTI POKOJNINSKIH SKLADOV

a) Določitev višine vplačil dodatnega pokojninskega varčevanja ter jasnejša določitev davčnih in podobnih spodbud za povečanje vključenosti

- Najnižja premija se določi samo pri kolektivnem varčevanju;
- Jasna določitev davčnih spodbud (npr. tudi v nominalnem znesku, ki se letno usklajuje) predvsem v primerjavi s primerljivimi produkti na trgu (rentna varčevanja);
- Dodatne spodbude za delavce v delovno intenzivnih panogah (“matching contributions”)

b) Minimalna zajamčena donosnost

- najmanj eden izmed pod-skladov krovnega VPS;
- nova definicija, in sicer vezava na nov kriterijski indeks z določenimi lastnostmi, kot npr. tržnost, zadostna likvidnost, vnaprejšnja določljivost;
- časovni horizont doseganja minimalne zajamčene donosnosti bistveno daljši.

c) Naložbena politika

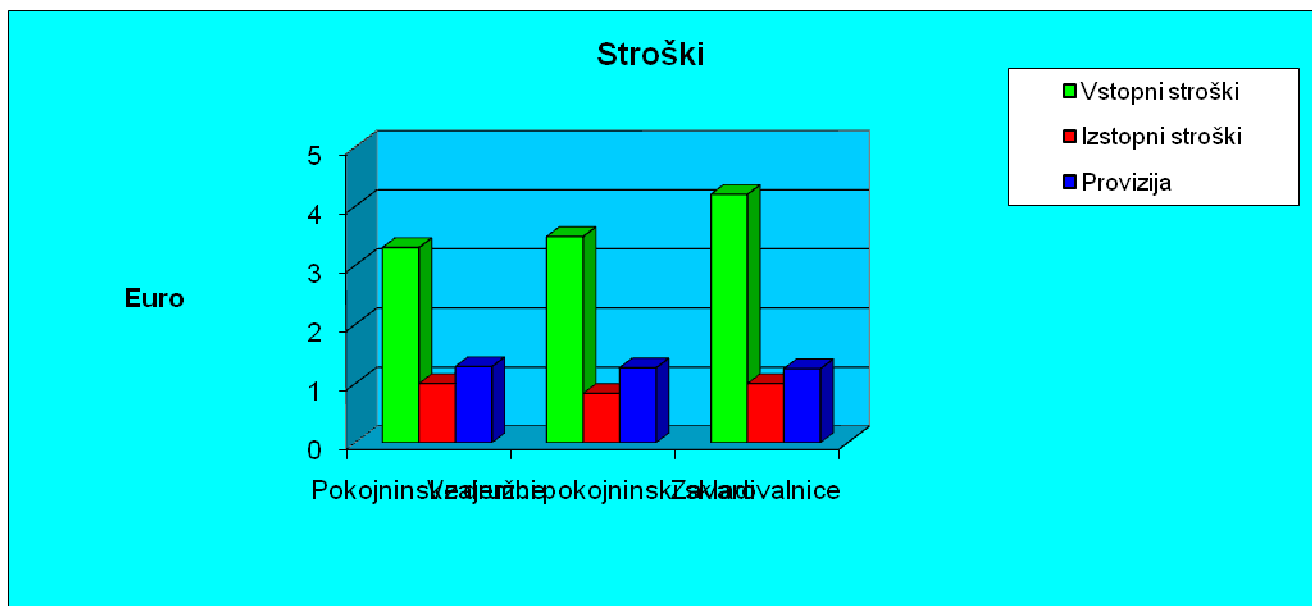
- vezava na ZISDU-1 in usklajenost z Direktivo 2003/41/ES;
- določi izvajalec za vsak pod-sklad v prospektu;
- prospekt vsebuje še: strateško razporeditev naložb, možnost taktične razporeditve naložb glede na tržne razmere, predvideno izpostavljenost tveganju in obvladovanje (z opisom metod in načinov) vseh vrst tveganj;
- večja fleksibilnost pri spreminjanju naložbene politike.

d) Omejevanje stroškov upravljanja

- nižanje najvišjih dovoljenih stroškov;
- določitev najvišjih stroškov, ki še ustrezajo dejanskim stroškom (predvsem vstopni stroški in stroški prenosa sredstev);
- prenos sredstev med pod-skladi istega krovnega VPS brezplačen;

Dejansko zaračunani stroški 2006

CILJ 3: VZPOSTAVITEV ENOTNEGA IN UČINKOVITEGA NADZORA

a) Sodelovanje članov pri upravljanju:

Vzpostavitev posebnih nadzornih odborov krovnih skladov:

- mnenja k letnemu poslovnemu poročilu ;*
- predlogi in soglasja k spremembam PN;*
- predlagati predstavnika odbora v nadzorni svet upravljavca.*

b) Preglednejše delovanje izvajalcev in obveščanje članov

- *poenotenje produkta (krovni VPS);*
- *uzpostavitev posebnih odborov krovnih skladov;*
- *OBVEZNO objavljanje bruto in neto donosov;* *na internetnih straneh*
-
- *objavljanje strukture stroškov.* *izvajalca in*
nadzornih
organov

Izdelava enotnega modela predpostavk, na podlagi katerih bi izvajalci pripravljali informativne izračune.

C) Poenotenje nadzora in zagotavljanja učinkovitega ukrepanja v primeru kršitev

Vrste nadzora:

1. **Notranji nadzor:** odbor sklada (članov in delodajalcev) ter nadzorni svet po ZGD-1.
2. **Zunanji neodvisni nadzor:** sklenitev pogodbe o upravljanju skrbniških storitev.
3. **Nadzor državnih organov:**
 - a) Agencija za trg vrednostnih papirjev; nadzor izvajalcev po produktni plati (v času akumulacije sredstev).
 - b) Agencija za zavarovalni nadzor; nadzor nad ponudniki rent (v času izplačevanja /uživanja pravic) ter nadzor nad pokojninskimi družbami in zavarovalnicami.
 - c) Inšpektorat za delo; zagotavljanje pravic delavcev iz PN.
 - d) Davčna uprava RS; nadzor nad davčnimi olajšavami, register PN.

